

اجرای «مفاد اسناد رسمی لازم الاجراء» و «احکام»

(حقوق ابرایی)

در نظم حقوقی کنونی

(تفسیری، تشریحی و انتقادی)

در قلمروی حقوق خصوصی، حقوق کیفری و حقوق عمومی
با لحاظ آخرین تحولات علمی و قانونی، رویه قضایی و دکترین حقوقی

بخش کیفری

بخش حقوقی

محرر صالح احمدی

سعید صالح احمدی

سرشناسه	: صالح احمدی، سعید.
شناسه افزوده	: صالح احمدی، سحر.
عنوان و نام پدیدآور	: اجرای «مفاد اسناد رسمی لازم الاجراء» و «احکام» (حقوق اجرایی) در نظم حقوقی کنونی. سعید صالح احمدی - سحر صالح احمدی
مشخصات نشر	: تهران؛ کتاب آوا. ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۵۸۴ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۶۷۹-۱
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
موضوع	: اجرای حکم- ایران / Executions (Law)- Iran
شناسه افزوده	: نقوی، خدیجه، ۱۳۶۵
رده‌بندی کنگره	: KMH۲۷۹۵
رده‌بندی دیویی	: ۳۴۷/۵۵۰۷۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۴۴۲۳۵۱

**اجرای «مفاد اسناد رسمی لازم الاجراء» و «احکام» (حقوق اجرایی)
در نظم حقوقی کنونی**

انتشارات کتاب آوا

مؤلفان:	سعید صالح احمدی - سحر صالح احمدی
ویراستار:	خدیجه نقوی
ناشر:	کتاب آوا
نوبت چاپ:	دوم - ویراست دوم - ۱۴۰۰
شمارگان:	۳۰۰ نسخه
قیمت:	۲۰۰,۰۰۰ تومان
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۶۷۹-۱

نشانی مراکز پخش: تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، بن‌بست حقیقت، پلاک ۴، واحد ۴
شماره‌های تماس: ۶۶۹۷۴۱۳۰، ۶۶۴۰۷۹۹۳، ۶۶۹۷۴۶۴۵، دورنگار: ۶۶۴۶۱۱۵۸
www.avabook.com Email: avabook_kazemi@yahoo.com
نشانی فروشگاه: اسلامشهر، خیابان صیاد شیرازی (خیابان دانشگاه)، جنب فرمانداری
شماره تماس: ۵۶۳۵۴۶۵۱

هر گونه تکثیر این اثر از طریق ارسال یا بارگذاری فایل الکترونیکی، یا چاپ و نشر کاغذی آن بدون مجوز ناشر، به هر شکل، اعم از فایل، سی‌دی، افست، ریسوگراف فتوکپی، زیراکس یا وسایل مشابه، به صورت متن کامل یا صفحاتی از آن، تحت هر نام اعم از کتاب، راهنما، جزوه، یا وسیله کمک آموزشی، در فضای واقعی یا مجازی، و همچنین توزیع، فروش، عرضه یا ارسال انری که بدون مجوز ناشر تولید شده، موجب پیگرد قانونی است.

مقدمه

۱- حقیقتاً محق بودن و داشتن حق در عالم ثبوت بدون این که دارای قابلیت اثباتی و اجرایی باشد، کافی نیست؛ زیرا اشخاص با برخورداری از حقوق و تمهیدات قانونی باید بتوانند امکان شناسایی، اثبات و اجرای حق را نیز داشته باشند. در این رابطه، همانگونه که پیشتر نیز گفتیم^۱ دلایل برخلاف آنچه در ماده ۹۴ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی مصوب ۱۳۷۹ آمده - که البته ناظر بر دلایل در امور قضایی (و نه اجرایی) برای دفاع و اثبات است - صرفاً در مقام اثبات و دفاع مورد استفاده قرار نمی‌گیرند؛ بلکه گاه، اجرای حقوق قانونی و مشروع، بسته به مورد، موکول به استفاده از ادله اثبات دعوا، ادله اثبات احکام و اجرای احکام قضאותی (اعم از قضایی و اداری) می‌شود.

۲- در این اثر، ما صرفاً در خصوص حقوق اجرایی مبتنی بر حقوق دادرسی (حمله سند) بحث و گفتگو نمی‌کنیم، بلکه اهم مطالب پیرامون اثری که برای نخستین بار در حقوق ایران از آن تحت عنوان «حقوق اجرایی» یاد نمودیم، راجع به اجرای «مفاد اسناد رسمی لازم‌الاجراء»، «احکام مراجع قانونی» و «محکومیت‌های مالی» است. شایان توجه است که عنوان برگزیده ما (حقوق اجرایی)، دارای سابقه ذکر در میان مقررات حقوقی کشور (و نه کتب حقوقی) در مواد ۱۴۱، ۱۴۳، ۱۴۵، ۱۴۶، ۲۰۱ آیین‌نامه اجرای مفاد اسناد رسمی لازم‌الاجراء و طرز رسیدگی به شکایت از عملیات اجرایی مصوب ۱۳۸۷/۰۶/۱۱ رئیس قوه قضائیه، بند ۱۵ ماده ۱۷ آیین‌نامه صندوق اشتغال، ازدواج و مسکن مهر امام رضا (ع) مصوب ۱۳۸۶/۰۵/۰۱ شورای عالی اداری (!) و بند ۹ ماده ۱۷ اساسنامه بانک صنعت و معدن مصوب ۱۳۸۰/۰۴/۰۶ هیأت وزیران است.

^۱ صالح‌احمدی، سعید، ادله و ابزار اثبات دعوا در نظم حقوقی کنونی، ج ۱، ۱، ش ۱۱۵۵، صص ۲۷۹-۲۷۸، انتشارات گام حق، ۱۳۹۴.

۳- متأسفانه دانش آموختگان حقوق به جز در موارد اختیاری، آن هم در برخی از دانشگاهها، در دوران تحصیلات دانشگاهی در رشته حقوق، حقوق اجرایی را حتی از نظر تئوری نیز فراموشی گیرند و سپس که با فارغ‌التحصیل شدن، وارد عالم عمل می‌شوند، با پیچیدگی‌های علمی و عملی فراوان در این حوزه مواجه می‌گردند و بسته به مورد، حقوق قابل توجهی از حقوق مردم و حقوق بیت‌المال، به نحو غیر قابل جبرانی تضییع می‌شود. از این جهت است که باید اهمیت حقوق اجرایی را بعد از حقوق اثباتی، در رأس مسائل حقوقی قرار دهیم و همگان را به توسعه سطح مطالعات ویژه پیرامون آن، تشویق کنیم.

۴- وقتی در اوایل دوران جوانی در یکی از سازمان‌ها به عنوان «کارشناسی حقوقی و امور ثبتی» به دلیل کثرت پرونده‌ها، گاه روزی ۵، هفته‌ای ۲۰ و سالی ۷۰۰ تا ۱۰۰۰ جلسه دادرسی را تجربه می‌نمودم که تقریباً هیچ یک شبیه دیگری نبود و در فرآیند چاره‌جویی و اداره امور، هر کدام، ظرافت‌های خاص خود را می‌طلبد و همچنین گاه روزی حتی ۵ بار فرآیند اجرای احکام را به اتمام می‌رساندم. به عینه، بارها به چشم خود دیدم که اگر به مجله‌های از حقوق ماهوی و ظرافتهای عملی در کنار حقوق اجرایی مسلط نباشیم، نه تنها به مشکل بر می‌خوریم، بلکه ماهیت حقوق را نیز پایمال می‌کنیم به‌ویژه اگر طرف مقابل ما، ثروت و قدرت را خدمت هم قراو داده باشد و در پنهان، از ماهرترین کارشناسان امور حقوقی سود جوید، به‌خصوص در مواردی که حقوق ما با خلا یا فراهم بودن زمینه تقلب نسبت به عدالت مواجه است، بارها به چشم خود دیدم آن دست‌های آلوده و قلم‌های پنهان، از آنچنان ظرافتهایی استفاده می‌کنند که اداره عملیات چاره‌جویی جهت برون‌رفت از نقشه راهی که گریز از آن بسیار مشکل و مستلزم تفکر، تأمل و تحقیق فراوان برای دفع تقلب نسبت به شرافت قانون و آرزوی فرشته عدالت است، انسان را با دشواریهای فراوان مواجه می‌کند که البته حل آنها با استمداد از خداوند قادر و متعال، بسیار شیرین و لذت‌بخش است.

۵- مساله بسیار مهمی که لازم می‌دانم در نهایت تأسف، با خوانندگان گرانقدر این کتاب و عاشقان عدالت در میان بگذارم، این است که: وقتی جوانان ما از تحصیل در دوره کارشناسی، فارغ‌التحصیل می‌شوند اگر در محیط مطهری مورد تربیت، پرورش و آموزش قرار گرفته باشند، هرگز از آرزوهای متعالی و مقدس خود برای این که سهمی در برپایی کاخ عدالت و توسعه قسط داشته باشند، دست

نخواهند شست. البته باید این واقعیت تلخ را در نظر داشته باشیم که هر چه بشر، بیشتر به پیش می‌رود، بیشتر همرنگ جوامع بشری می‌شود. انسانهای با آرزوهای متعالی، چون بی‌باور و تنها می‌مانند، بعد از مدتی طرد می‌شوند و افراد آرمانگرا با وضعیتی مواجه می‌شوند که باید بین «انزوا و برخورداری از معیشت حداقلی» با «وجود غیرمعنوی»، یکی را انتخاب کنند! به راستی، در این رابطه، اگر به مجری حق یعنی خداوند قادر و متعال پناه نبریم، چکار باید کنیم؟ از دیگر طرف، اگر همرنگ جماعت شویم، پرسش این است که آیا در روز رستاخیز، رویی برای مواجهه با خالق هستی بخش و محبوب خواهیم داشت؟ آیا می‌توانیم وقتی وزن اعمال ما در شناسایی و اجرای حقوق سنجیده شد و مقصد نهایی را معلوم نمودند، اگر پیشتر، در دادرسی‌های دنیوی، با توسل به ایرادات، موانع دادرسی و حیل‌های قانونی و شرعی، محلّ ماهیت حقوق دیگران شده باشیم، ولو این که مقدار آن یک ذره باشد، می‌توانیم النهایه رستگار شویم؟ اگر ما اکنون در پی یافتن پاسخ این پرسش‌ها باشیم و در اجرای این اصول نخستین خوب زیستن، مصرّ باشیم، هرگز از صراط‌مسقیم، منحرف نخواهیم شد و سرافرازانه می‌توانیم بگوییم در دنیای اول، وسیله‌ای برای احقاق حقوق حقّ محقق بوده‌ایم؛ آنکه سهم مادی برای خود قائل شده باشیم. شهوت‌های دنیوی محلّ ساحت مقدس عدالت هستند و باید همواره این توصیه مرحوم استاد دکتر ناصر کاتوزیان که می‌فرمودند: «... همه ما باید سهمی در برپایی شکوه کاخ عدالت داشته باشیم» را در ذهنمان داشته باشیم.

۶- در این اثر، که به روش «شرح ماده به ماده»، برخی از منابع قانونی «حقوق اجرایی» در حقوق ایران را به نظم خاصی، را به بحث و گفت‌وگو گذاشتیم، سعی نمودیم به‌اندازه توان ناچیز و مورد اقرارمان، آخرین تحولات علمی و قانونی و قضایی از منظر حقوقی و کیفری به اندازه‌ای که مخاطب، حداقل نیازهای علمی‌اش مرتفع شود، بررسی کنیم تا با طی طریق در مسیری که پیشتر، دیگر مؤلفین حقوقی، برای ما هموار نمودند را برای آیندگان در قالب موضوعات متنوع‌تری از حیث بررسی قوانین موضوعه (قانون نحوه اجرای محکومینهای مالی مصوب ۱۳۹۴، قانون اجرای احکام مدنی مصوب ۱۳۵۶، بخشی از قانون آیین دادرسی مدنی مصوب ۱۳۷۹، قسمتی از قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۱۰ و بخشی از قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲) و یکی از مهمترین آیین‌نامه‌های قانونی در حقوق ایران

(آیین‌نامه اجرای مفاد اسناد رسمی لازم‌الاجراء و طرز رسیدگی به شکایت از عملیات اجرایی مصوب ۱۳۸۷)، مسائلی را با هم مرور نموده باشیم و از این جهت، روش نگارشی و تحقیقی به کار رفته، به نحوی باشد که زوایای بسیار مهم و مکتوم منابع قانونی حقوق ما، هم از نظر شکلی و هم از نظر ماهوی، در دو قلمروی حقوقی و کیفری، در حاد بضاعت ناچیز محققین، به ظاهر، شکافته شود. بسیار عادلانه است که در تعقیب هدف مزبور، باید خود را مرهون دانشمندان حقوقی که تمام عمر خود را صرف توسعه دانش و آموزش خردمندی و اندیشه نمودند، بدانیم.

۷- در پایان، جا دارد از زحمات بی‌شائبه و تحسین برانگیز سرکار خانم وکیل خدیجه نقوی و جناب آقای حسین عبداللهی از وکلای ارجمند کانون وکلای دادگستری مرکز که ان‌شاءالله در آینده نچندان دور، قرائح و استعدادهای علمی و استدلالی خود در حوزه حقوق را با نشر آثار علمی، به اجرا خواهند گذاشت و با وجود شأن والایی که همه وکلای دادگستری از آن برخوردار هستند، زحمت و براستاری این اثر را متقبل شدند، از طرف خود و سرکار خانم سحر صالح احمدی از ایشان تشکر کنم. همچنین شایسته است از مهربانوی گرانقدر، سرکار خانم سمانه میرزائی که در نهایت بردباری، نجابت و تعهد، صفحه‌بندی این کتاب را به حرفه‌ای‌ترین شکل ممکن انجام دادند و در فرایند آماده‌سازی اثر، بسیار مزاحم ایشان شدیم، حسب وظیفه، قدردانی نموده و صمیمانه، تداوم موفقیت‌های همه کسانی که برای توسعه دانش و اندیشیدن تلاش می‌کنند، را از خداوند قادر و متعال، آرزو مندیم.

سعید صالح احمدی

ساعت ۱۳:۰۶ - شنبه ۱۳۰۰/۰۳/۱۰ - تهران

فهرست مطالب

بخش اول: قانون اجرای احکام مدنی مصوب ۱۳۵۶	۱۹
فصل اول - قواعد عمومی	۲۰
مبحث اول - مقدمات اجراء	۲۰
مبحث دوم - دادورزها (مأمورین اجراء)	۳۹
مبحث سوم - ترتیب اجراء	۴۴
فصل دوم - توقیف اموال	۹۰
مبحث اول - مقررات عمومی	۹۰
مبحث دوم - در توقیف اموال منقول	۹۹
مبحث سوم - صورت برداری اموال منقول	۱۰۵
مبحث چهارم - ارزیابی اموال منقول	۱۰۷
مبحث پنجم - حفظ اموال منقول توقیف شده	۱۱۰
مبحث ششم: توقیف اموال منقول محکوم علیه که نزد شخص ثالث است	۱۱۵
مبحث هفتم - توقیف حقوق مستخدمین	۱۱۸
مبحث هشتم - توقیف اموال غیر منقول	۱۲۴
مبحث نهم - صورت برداری اموال غیر منقول	۱۲۸
مبحث دهم - ارزیابی و حفظ اموال غیر منقول	۱۲۹
فصل سوم - فروش اموال توقیف شده	۱۳۰
مبحث اول - فروش اموال منقول	۱۳۰
مبحث دوم - فروش اموال غیر منقول	۱۴۰
فصل پنجم - اعتراض شخص ثالث	۱۴۵

فصل ششم - حق تقدّم	۱۵۵
فصل هفتم - تأدیه طلب	۱۶۱
فصل هشتم - هزینه‌های اجرایی	۱۶۴
فصل نهم - احکام و اسناد لازم‌الاجرای کتورهای خارجی	۱۷۴
بخش دوم: قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۹۴	۱۸۷
بخش سوم: از قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی مصوب ۱۳۷۹	۲۵۷
بخش چهارم: از قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۳۹۴	۲۹۵
بخش پنجم: از قانون مدنی مصوب ۱۳۱۴-۱۳۰۷	۲۹۹
بخش ششم: از قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۱۰	۳۳۷
باب پنجم - اجرای مفاد اسناد رسمی	۳۳۸
بخش هفتم: از قانون امور حسبی مصوب ۱۳۱۹	۳۴۳
بخش هشتم: از قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱	۳۵۷
بخش نهم: آیین‌نامه اجرای مفاد اسناد رسمی لازم‌الاجراء و طرز رسیدگی به شکایت از عملیات اجرایی مصوب ۱۳۸۷	۳۷۱
فصل اول - تعاریف	۳۷۲
فصل دوم - صدور اجرائیه	۳۷۵
فصل سوم - ابلاغ	۳۹۲
فصل چهارم - ترتیب اجراء	۳۹۵
فصل پنجم - بازداشت اموال منقول	۴۰۱
فصل ششم - بازداشت اموال نزد شخص ثالث	۴۱۰
فصل هفتم - بازداشت اموال غیر منقول	۴۱۳
فصل هشتم - ارزیابی	۴۱۸
فصل نهم - در وثیقه	۴۲۰
فصل دهم - در مزایده	۴۲۵
فصل یازدهم - تخلیه و ختم عملیات اجرایی	۴۳۲
فصل دوازدهم - هزینه‌های اجرایی	۴۴۵
فصل سیزدهم - شکایت از عملیات اجرایی و طرز رسیدگی به شکایات	۴۳۸
فصل چهاردهم - امور متفرقه	۴۳۹

بخش دهم: از قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب ۱۳۹۲ ۴۵۵

بخش یازدهم: از قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ ۴۶۱

فصل اول- کلیات ۴۶۲

فصل دوم- اجرای مجازات حبس ۴۸۴

فصل سوم- اجرای محکومیت‌های مالی ۴۹۱

فصل چهارم- اجرای سایر احکام کیفری ۴۹۷

فصل پنجم- اجرای قرار تعلیق اجرای مجازات، آزادی مشروط، قرار تعویق صدور حکم، نظام نیمه‌آزادی و

آزادی تحت نظارت سامانه‌های الکترونیکی ۵۱۷

بخش دوازدهم: از قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ ۵۳۱

بخش سیزدهم: از برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

(۱۳۹۶-۱۴۰۰) مصوب ۱۳۹۶ ۵۳۷

افزایش کیفیت خدمات قضایی ۵۳۸

ایجاد سامانه سجل محکومیت‌های مالی ۵۴۳

الکترونیک کردن فرآیندهای اجرای مفاد اسناد رسمی ۵۴۶

فهرست تفصیلی مطالب ۵۴۹

فهرست منابع و مآخذ ۵۷۱